

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal

*Yerel Demokrasi ve Siyasal Katılım: Kent Konseyleri Üzerine
Ampirik Bir Araştırma*

*Local Democracy and Political Participation: An Empirical
Study on City Councils*

Arş. Gör. Fatih GÜRSES
Uludağ Üniversitesi

Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2, Page: 49-68
ISSN: 1305-7979

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal
Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2
ISSN: 1305-7979

Editör/Editor-in-Chief

Doç.Dr.Sema AY

Editör Yardımcıları/Co-Editors

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN

Dr.Hilal YILDIRIR KESER

Uygulama/Design

Dr.Yusuf Budak

Tarandığımız İndexler / Indexes

Yayın ve Danışma Kurulu / Publishing and Advisory Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)

Prof.Dr.Marijan CINGULA (University of Zagreb)

Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)

Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)

Prof.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Sema AY (Uludağ Üniversitesi)

Assoc.Prof.Dr.Mariah EHMKE (University of Wyoming)

Assoc.Prof.Dr.Ausra REPECKIENE (Kaunas University)

Assoc.Prof.Dr. Cecilia RABONTU (University "Constantin Brancusi" of Tg.Jiu)

Doç.Dr.Elif KARAKURT TOSUN (Uludağ Üniversitesi)

Doç.Dr.Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)

Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)

Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)

Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)

Dr.Murat GENÇ (Otago University)

Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

Dergide yayımlanan yazılar- daki görüşler ve bu konudaki sorumluluk yazarlarına aittir. Yayımlanan eserlerde yer alan tüm içerik kaynak gösterilme- den kullanılamaz.

All the opinions wriVen in artic- les are under responsibilities of the authors.

None of the contents published cannot be used without being cited.

© 2005 - 2015

PARADOKS Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi
PARADOKS Economics, Sociology and Policy Journal
Eylül / September 2015, Cilt/Vol: 11, Özel Sayı/ Special Issue : 2
ISSN: 1305-7979

Hakem Kurulu / Referee Committee

Prof.Dr.Veyssel BOZKURT (İstanbul Üniversitesi)
Prof.Dr.Marijan Cingula (University of Zagreb)
Prof.Dr.Recai ÇINAR (Gazi Üniversitesi)
Prof.Dr.Mehmet Sami DENKER (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof.Dr.R.Cengiz DERDİMAN (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Zeynel DİNLER (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Hasan ERTÜRK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Bülent GÜNŞOY (Anadolu Üniversitesi)
Prof.Dr.Erkan İŞİĞİÇOK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Sait KAYGUSUZ (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Aşkın KESER (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Bekir PARLAK (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Ali Yaşar SARIBAY (Uludağ Üniversitesi)
Prof.Dr.Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof.Dr.Abdülkadir ŞENKAL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof.Dr.Veli URHAN (Gazi Üniversitesi)
Prof.Dr.Uğur YOZGAT (Marmara Üniversitesi)
Doç.Dr.Hakan ALTINTAŞ (Sütçü İmam Üniversitesi)
Doç.Dr.Hamza ATEŞ (Kocaeli Üniversitesi)
Doç.Dr.Canan CEYLAN (Uludağ Üniversitesi)
Doç.Dr.Kemal DEĞER (Karadeniz Teknik Üniversitesi)
Assoc.Prof.Dr.Mariah Ehmke (University of Wyoming)
Doç.Dr.Kadir Yasin ERYİĞİT (Uludağ Üniversitesi)
Doç.Dr.Ömer İŞCAN (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Burcu GÜLER (Kocaeli Üniversitesi)
Doç.Dr.Vedat KAYA (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Ferhat ÖZBEK (Gümüşhane Üniversitesi)
Doç.Dr.Veli Özer ÖZBEK (Dokuz Eylül Üniversitesi)
Doç.Dr.Serap PALAZ (Balıkesir Üniversitesi)
Assoc.Prof.Dr. Cecilia RABONTU (University “ Constantin Brancusi ” of TgJiu)
Assoc.Prof.Dr.Ausra Repeckiene (Kaunas University)
Doç.Dr.Sevtap ÜNAL (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Sevda YAPRAKLI (Atatürk Üniversitesi)
Doç.Dr.Gözde YILMAZ (Marmara Üniversitesi)
Yrd.Doç..Dr.Aybeniz AKDENİZ AR (Balıkesir Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Doğan BIÇKI (Muğla Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Cantürk CANER (Dumlupınar Üniversitesi)
Doç.Dr.Emine KOBAN (Gaziantep Üniversitesi)
Yrd.Doç.Dr.Ceyda ÖZSOY (Anadolu Üniversitesi)
Doç.Dr.Senay YÜRÜR (Yalova Üniversitesi)
Dr.Zerrin FIRAT (Uludağ Üniversitesi)
Dr.Murat GENÇ (Otago University)
Dr.Hilal YILDIRIR KESER (Uludağ Üniversitesi)

YEREL DEMOKRASİ VE SİYASAL KATILIM: KENT KONSEYLERİ ÜZERİNE AMPİRİK BİR ARAŞTIRMA

LOCAL DEMOCRACY AND POLITICAL PARTICIPATION: AN EMPIRICAL STUDY ON CITY COUNCILS

Arş. Gör. Fatih GÜRSES
Uludağ Üniversitesi

Özet:

1992 yılında Brezilya'nın Rio kentinde dünyanın küresel ölçekli meselelerine çözüm bulmak adına Rio Zirvesi düzenlenmiştir. Bu zirve sonunda ortaya çıkmış bir belge olan Gündem 21'in içerisinde yer alan 28. bölüme istinaden Yerel Gündem 21'lerin kurulması ve uygulamalarda merkeze oturtulması kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda bu zirveye ve 1996'da İstanbul'da gerçekleştirilen HABİTAT II (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı) Zirvesi'ne katılan devletler Yerel gündem 21'leri kendi ülkelerinde uygulama kararı almışlardır. İşte Türkiye'de ortaya çıkan kent konseylerine kaynaklık eden oluşumlar bu Yerel Gündem 21'lerdir.

Kent konseyleri Türkiye için hala yeni kurumlardır ve birçok belediyede hala kurulamamış yapılarıdır. Kurulanların bazılarının ise sadece kâğıt üzerinde kurumlar olduğu ortadadır. Bu minvalde, bu çalışmanın amacı, Marmara Bölgesi'ndeki kent konseyi yürütme kurulu üyelerinin, kent konseylerinin yerel demokrasiye katkı sağlayacak bir platform olup olmadığı noktasındaki algılarını belirlemektir.

Çalışmada öncelikle kent konseyleriyle yakından ilişkili olan yerel demokrasi ve siyasal katılım kavramları ele alınmaktadır. Daha sonra ise Marmara Bölgesi'ndeki Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyeleri'nin katılım algısını ölçmeye yönelik bir anket çalışmasından elde edilen bulgular tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Demokrasi, Yerel Demokrasi, Siyasal Katılım, Kent Konseyleri.

Abstract:

In 1992, in the city of Rio of Brazil, Rio Summit was organized in the name of finding solutions to the problems with the global scale. Based on Chapter 28 of Agenda 21, which is a document to be appeared at the end of the summit, it was decided that Local Agenda 21 are to be established and be given central position. In this respect, the states who attended both to this summit and to HABITAT II organized in Istanbul in 1996 had taken the decision of implementing Local Agenda 21s in their own countries. The city councils appeared in Turkey are pioneered by these Local Agenda 21s.

City councils are still considered to be new institutions for Turkey and many municipalities have not been established them yet. Even amongst the established ones, there are councils those only appear on the paper and do not function. Within this respect, the aim of this study is to evaluate the participation perception of the members of city councils in Marmara Region and to analyze whether the city councils are platforms to provide contribution for local democracy.

In the study, firstly, parallel to the evaluation of the city councils, local democracy and political participation issues are considered to be the basis of the subject. Secondly, data concluded from the questionnaire made among the City Council Members of the Administrative Boards of all Marmara Region, is tried to be evaluated.

Keywords: Democracy, Local Democracy, Political Participation, City Councils.

1.GİRİŞ

Demokrasi, uygulamaya konulduğu ilk günden beri yerel boyut ile beraber anılan bir kavramdır. Yerel demokrasi ve siyasal katılım ise bugün adeta fenomen haline gelmiş kavramlardır. Günümüzde temsili demokrasinin açmazları ortaya koyulduktan sonra, bu müessesenin kısıtlılıklarını ortadan kaldırmak ve demokrasiyi tabana yaymak adına önerilen yerelde siyasal katılımın arttırılması ve bu sayede yerel demokrasinin tesis edilmesi olmaktadır.

1992 yılında Brezilya'nın Rio kentinde dünyanın küresel ölçekli meselelerine çözüm bulmak adına Rio Zirvesi düzenlenmiştir. Bu zirve sonunda ortaya çıkmış bir belge olan Gündem 21'in içerisinde yer alan 28. bölüme istinaden Yerel Gündem 21'lerin kurulması ve uygulamalarda merkeze oturtulması kararlaştırılmıştır. Bu minvalde bu zirveye ve 1996'da İstanbul'da gerçekleştirilen HABİTAT II (Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı) Zirvesi'ne katılan devletler Yerel Gündem 21'leri kendi ülkelerinde uygulama kararı almışlardır. İşte Türkiye'deki kent konseylerine kaynaklık eden oluşumlar bu Yerel Gündem 21'lerdir. Kent konseyleri bizatihi uluslararası süreç tarafından şekillendirilmiş ve yerel demokratik değerleri Türkiye için gündemde tutmayı ve yaygınlaştırmayı amaç edinmiş kurumlardır.

Kent konseyleri 1580 sayılı Belediye Kanunu döneminde farklı farklı adlar altında (şehir danışma meclisi, kent parlamentosu, vb.) gönüllü oluşumlar şeklinde mevcutken, 5393 sayılı Belediye Kanunu'yla yasal zemine kavuşmuşlar ve belediye olan yerlerde kurulmaları zorunlu hale getirilmiştir. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. maddesine dayanarak 2006 yılında hazırlanan Kent Konseyi Yönetmeliği'yle kent konseylerinin yasal zemini tamamlanmış olmaktadır. Bu yönetmelik gereği, eskiden var olan oluşumlar kent konseylerinin yapısına intibak ettirilecek, olmayan yerlerde ise süratle kent konseyleri kurulacaktır.

Kent konseyleri, Türkiye için hala yeni kurumlardır ve birçok belediyede hala kurulması tamamlanamamış yapılardır. Kurulanlarının bazıları ise sadece kâğıt üzerinde varlık göstermektedir. Bu minvalde bu çalışmanın amacı hâlihazırdaki kent konseylerini Marmara Bölgesi ölçeğinde ele alıp, kent konseylerinin kendilerine biçilen “yerelde katılımcı demokratik bir platform olma” fonksiyonunu yerine getirme noktasında nerede olduklarını, üyelerinin algıları üzerinden anlayabilmektir. Burada üyelerin katılım algısından kastedilen kent konseyi yürütme kurulu üyelerinin; kent konseylerine yüklenen fonksiyonu yerine getirme noktasındaki farkındalık düzeylerinin ne olduğu, katılımcı demokratik zihniyete ne oranda sahip oldukları, kent konseylerinin yerel demokrasi platformu olma fonksiyonuna inanmışlıkları gibi çeşitli konulara ilişkin düşünceleridir. Bu çerçevede, yürütme kurulu üyelerinin siyasal katılım bağlamında kent konseylerine dair algılarını ölçmek için geliştirilen bir anket kent konseylerinin yürütme kurulu üyelerine uygulanmıştır.

Yapılan anket çalışmasının bulguları bağlamında, Marmara Bölgesi’ndeki kent konseyi yürütme kurulu üyelerinin katılıma dair algılarının yüksek olduğu ve kent konseylerinin yerelde demokrasinin tesis edilebilmesi adına önemli kurumlar olabileceği ifade edilebilir. Öte yandan, kent konseylerine katılım üzerinde etkili olabilecek faktörlerin, mevzuat ve uygulama olmak üzere iki ana başlık altında toplanabileceği sonucuna varılmıştır.

2. TEORİK ARKA PLAN

2.1. Yerel Demokrasi

Demokrasinin ortaya çıktığı ilk dönemden beri yerel boyut demokrasinin iyi bir uygulama alanı olmuştur. Yerelde görülen ve yerelin ihtiyaçlarını karşılamak adına ortaya atılmış kurumlar olan yerel yönetimler başlangıçta demokratik yapı arz etmemekteydi. Fakat demokrasinin dünya ölçeğinde yükselişiyle beraber yerel yönetimlerin demokratikleştirilmesi gündeme gelmiştir.

Yıldırım'a göre (1993: 90) yerel demokrasi; gündeminde halkı doğrudan ilgilendiren, onların gündelik yaşantılarında önemli yer tutan, elle tutulur, gözle görülür sorunların yer aldığı, bu sorunların demokratik usullere uygun olarak tartışılıp karara bağlandığı ve uygulamasının gerçekleştirildiği küçük ölçekli bir dünyadır. Görmez'e göre (1997: 70) ise yerel demokrasi; *"demokratik değerlerin yerel yönetimler için geçerli kılınmasından öte bir şey değildir"*. Özetle söylenecek olursa, yerel demokrasi; belirli bir yaşam alanında alınan siyasal kararların oranın sakinleriyle birlikte alınmasıdır (Çukurçayır, 2008: 22).

Yerel demokrasi farklı tarzda düşüncelerin zenginliği ve değerlerin sentezidir. Bu sentez yerel yönetimlerin kararlarını kendi istekleri doğrultusunda yönlendirmeye çalışan farklı gruplar tarafından gerçekleştirilmekte ve tüm gruplar belli bir derecede karar alıcılara erişim sağlamak ve karar alma mekanizmasını denetlemektedir (Wolman, 1998: 137). Yerel demokrasi demokratik sistemin en uç noktasında yer almaktadır. Bu şekliyle yerel demokrasinin çevreden merkeze doğru yöndeki seyriyle gerçekleşecek demokratikleşme daha işlevsel ve kıymetli kabul edilmektedir (Çelik, Çelik ve Usta, 2008: 89).

Bugün demokrasinin ortak kabul gören bir anlayış olduğuna daha önce vurgu yapılmıştı. Bu anlayışın devam edebilmesi adına hali hazırda demokrasinin yerelden tesis edilmek suretiyle kalıcı hale getirilmesi gerekmektedir. Aksi halde yaşatılması zor olacaktır. Gerçek bir yerel demokrasinin tesisi ise onun tüm ilkelerinin ve kurumlarının sivil toplum kurumları ve halkın tüm kesimleri tarafından özümsemesi, benimsenmesi ve sahip çıkılması neticesinde gerçekleşecektir (Aykaç, 1999: 2). Bu da ancak demokratik işleyişe sahip yerel yönetimler tesis etmekle mümkün olabilecek bir şeydir. Bunun yolu ise yerelde siyasal katılımın arttırılmasından geçmektedir.

2.2. Siyasal Katılım

Katılım, demokrasinin kendisi kadar eskiye dayanan bir kavramdır (Outhwaite, 2003: 413). Eski Yunanlıların Agora'da site devletinin yönetimine katıldıkları dönemlerden itibaren siyasal katılımın var olduğu söylenebilir (Erdoğan, 2001: 10). Siyasal kuramcılarının

birçoğu demokratik sürecin amaçlarına ulaşabilmesinin yolunun vatandaşların sürece ilgi duymasından geçtiğini ileri sürmektedirler (Powell, 1990:17). Vatandaşların demokratik sürece ilgi duyduklarını anlamının somut göstergesi ise vatandaşların siyasal hayata katılmalarıdır. Demokrasinin o bilinen anlamıyla “halkın iktidarı” olarak görülebilmesi ve vatandaşlığın ise bir yaşam tarzı olarak benimsenmesinin yegâne yolu da katılımdan geçmektedir.

Siyasal süreçleri etkilemeyi amaçlayan bütün davranışlar siyasal katılımın kapsamı içerisine girmektedir. Buna siyasal yönetici kadronun seçilmesi ve onların davranışlarını etkilemeye çalışma da dâhil edilmelidir. Zaten her türden katılım biçiminin ortak amacı siyasal otoriteyi etkilemektir (Çukurçayır, 2002: 27). Bu amaçla gerçekleştirilen katılım ise en iyi surette yerel düzeyde ortaya çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin, demokrasinin uygulandığı ülkelerde demokratik yapının teminatı olarak kabul edilmeleri yerel yönetimlerin yönetime doğrudan katılıma imkân veren kurumlar olmalarından ileri gelmektedir. Demokrasinin temel gereklerinden olan halk katılımının hayata geçirilmesi yerel düzeyde daha kolay olabilmektedir (Batal, 2011: 76). Başka bir ifadeyle yerel yönetimler, merkezi yönetime nazaran halkın karar alma süreçlerine daha etkili bir şekilde katılabileceği bir düzey olarak kabul edilmektedir (Uysal, 1984: 30).

Yerel demokrasinin gelişebilmesi katılım kanallarının sadece seçim döneminde değil, seçim dönemleri dışında da açık olabilmesiyle mümkün olabilecektir. Bunun için ise vatandaşın siyasete katılım hakkının yerel düzeyde kurumsallaştırılması gerekmektedir. Son yıllarda neredeyse tüm dünyada halkın yerel düzeyde karar alma süreçlerine dâhil edilmesini sağlayıcı ve teşvik edici yöntemlerin arayışına girildiği görülmektedir. Bu gayretlerin sonucunda özellikle yerel düzeyde halkın yönetime katılabileceği birçok yeni katılımcı mekanizma ortaya çıkmıştır (Çukurçayır, 2002: 84-85). İşte kent konseyleri, Türkiye’de son dönemde ortaya çıkan bu yeni siyasal katılım platformlarından bir tanesidir.

2.3. Kent Konseyleri

Yerel demokratik ilkeler, Türkiye’de yakın dönemde gerçekleştirilen yerel yönetim reformlarıyla çıkarılan belediye ve büyükşehir belediye kanunlarının merkezine oturtulmuştur. Yeni belediye kanunlarına baştan sona katılımcı-demokratik anlayış hâkimdir. Hemşehri hukuku ve belediye hizmetlerine gönüllü katılımın tanımlanmasında da, stratejik plan hazırlanması ve ihtisas komisyonları oluşturulmasında da amaçlanan ve vurgu yapılan “karar alma süreçlerine halkın daha fazla katılımını” sağlamak olmuştur. Fakat bunların hiç biri “kent konseyleri” kadar sistemli ve geniş kapsamlı bir katılım imkânı sunamamaktadır.

Kent konseylerinin 5393 sayılı Belediye Kanunu’yla yasal dayanağa kavuşturulmasından önce Türkiye’de benzer bir takım oluşumlar söz konusuydu. Bunlar “Kent Danışma Meclisi”, “Şehir Meclisi”, “Şehir Danışma Meclisi”, “Kent Platformu” ve “Kent Parlamentosu” gibi farklı farklı adlarla kurulmuş ve sadece bir kente özgü olan oluşumlardı (Emrealp, 2005: 66). Bunun yanında “HABİTAT II”den sonra Türkiye’de kabul görmüş ve hayata geçirilmesi adına çok aşamalı projelerle desteklenmiş sistemli bir oluşum da “Yerel Gündem 21”lerdir. Fakat yeni Belediye Kanunu’nun 76. maddesinde kent konseylerinin yer almasıyla ve yine aynı maddenin son kısmında “Kent Konseyi’nin çalışma usûl ve esasları İçişleri Bakanlığı’nca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.”, ifadesine uygun olarak oluşturulan ‘Kent Konseyi Yönetmeliği’yle artık Türkiye’de bu ikircikli yapıya bir son verilmek istenmiştir.

Var olan oluşumların tek isim altında birleştirilmesi yönündeki gayreti Kent Konseyi Yönetmeliği’nin Geçici Madde’sinde “Yerel Gündem 21 Programının uygulandığı yerlerde, kent konseyi veya benzeri adlarla oluşturulmuş yapılanmalar bu yönetmelik hükümlerine uygun hale getirilir.”, şeklinde yer alan ifadede görebilmek mümkündür.

Anılan yönetmelikte, kent konseyi: “Merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşehrilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının,

vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetim mekanizmaları (md. 4)" şeklinde tanımlanarak, kent konseyinin çok düzlemli ve aktörlü katılımcı-demokratik bir mekanizma olarak tasarlandığına vurgu yapılmıştır.

Kent konseyleri yürürlüğe girdikten sonraki süreç içerisinde "yerel demokratik perspektiften" yöneltilen birçok eleştiriye maruz kalmıştır. Bu eleştiriler ve süreç içerisinde ortaya çıkan beklentiler neticesinde Kent Konseyleri Yönetmeliği tekrardan revizyona tabi tutulmuştur. Bu amaçla "6 Haziran 2009 tarih ve 27250 sayılı Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" hazırlanmış ve bu yönetmelikle beklentilere cevap verilmek istenmiştir. Çıkarılan yeni yönetmelikle kent konseyleri daha katılımcı ve demokratik bir yapıya kavuşturulmak istenmiştir. Fakat kent konseyi üyeleri ve akademik çevreler bazı belirsizlik ve yetersizliklerin hala mevcut olduğuna vurgu yapmaktadır. İşte bu bağlamda çalışmanın bundan sonraki kısmında kent konseyi yürütme kurulu üyelerinin kent konseylerine dair çeşitli alt başlıklarda kent konseylerine yönelik algıları öğrenilmeye çalışılmaktadır.

3. ALAN ARAŞTIRMASI

3.1. Araştırmanın Amacı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın amacı Marmara Bölgesi'ndeki kent konseyi yürütme kurulu üyelerinin, kent konseylerine yönelik algılarını belirlemek ve kent konseylerinin yerel demokrasiye katkı sağlayacak bir platform olup olmadığını değerlendirmektir.

Çalışmanın belirli sınırlılıkları söz konusudur. Çalışmanın en önemli sınırlılığı, Marmara Bölgesi'ndeki kent konseylerine odaklanmasıdır. Ayrıca, kent konseyleri bağlamında, anket çalışması sadece yürütme kurulu üyelerine uygulanmıştır. Bunun en temel nedeni, yürütme kurulu üyelerinin daha ulaşılabilir olması ve kent konseyinin işleyişindeki merkezi konumları ve kurumsal yapıya dair bilgi ve deneyimleridir.

3.2. Araştırma Evreni ve Örneklemi

Araştırma evreni, Marmara Bölgesi'ndeki Kent Konseyleri'nin Yürütme Kurulu Üyeleri olarak belirlenmiş olup, bölgedeki kent konseyleri arasında büyükşehir, il ve ilçe kent konseyleri arasında hiçbir ayırım gözetilmeksizin, tümü çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu çalışmanın gerçekleştirildiği tarih itibariyle, Marmara Bölgesi'nde toplam 98 kent konseyi bulunmaktadır. Fakat Kent Konseyleri Yönetmeliği'nin 5. maddesinde yer alan "Kent Konseyleri belediye teşkilatı olan yerlerde, mahalli idareler genel seçim sonuçlarını izleyen 3 ay içinde oluşturulmalıdır", ibaresiyle kent konseylerinin cebri olarak kurulması amir hükmünden kaynaklandığı düşünülen sebeplerden ötürü yürütme kurulu toplantısı düzenlemeyen ve hatta ellerinde yürütme kurulu listesi dahi olmadığını beyan eden kent konseylerine rastlanmıştır. Doğal olarak bu kent konseyleri çalışmanın dışında kalmıştır. Bu şekliyle çalışmanın örneklemini, Marmara Bölgesi'ndeki toplam 35 kent konseyinin yürütme kurulu üyeleridir. Ankete katılan yürütme kurulu üyelerinin yer aldığı kent konseyleri Tablo 1'den görülebilir.

Tablo 1: Yürütme Kurulu Üyelerine Anketin Uygulandığı Kent Konseyleri

BÜYÜKŞEHİR KENT KONSEYLERİ				
Bursa	Kocaeli	Sakarya		
İL KENT KONSEYLERİ				
Çanakkale	Edirne	Kırklareli	Tekirdağ	Yalova
İLÇE KENT KONSEYLERİ				
Adalar	Dursunbey	Saray		
Ataşehir	Gölcük	Serdivan		
Ayvalık	Gönen	Sındırgı		
Babaeski	Kadıköy	Silivri		
Biga	Kartal	Şişli		
Burhaniye	Lüleburgaz	Taraklı		
Çatalca	Mudanya	Uzunköprü		
Çerkezköy	Nilüfer	Yıldırım		
Çorlu	Sancaktepe	Zeytinburnu		

3.3. Veri Toplama Teknikleri

Veriler kişisel bilgilerden ve 13 sorudan oluşan bir anketin katılımcılara uygulanması neticesinde elde edilmiştir. Anketler 2012 yılının Nisan ve Mayıs ayları içerisinde yukarıda bahsedilen 35 kent konseyinin yürütme kurulu üyelerine uygulanmıştır. Anketlerin katılımcılara ulaştırılması kent konseylerinin genel sekreterleri veya başkanlarına telefonla ulaşılarak bilgi verilmesi ve akabinde anket formunun mail ortamında kent konseyi yürütme kurulu üyelerine yürütme kurulu toplantısında doldurtulmak üzere gönderilmesi şeklinde olmuştur. Ayrıca anketlerin 12 Mayıs 2012 tarihinde Çerkezköy'de (Tekirdağ) gerçekleştirilen "Trakya Kent Konseyleri Birliği 7. Genel Kurul Toplantısı" ve 21 Mayıs 2012 tarihinde Tekirdağ (Merkez)'de gerçekleştirilen "Türkiye Kent Konseyleri Birliği Marmara Bölge Toplantısı"na ulaştırılarak yanıtlanması sağlanmıştır. Bu sayede toplamda 154 kent konseyi yürütme kurulu üyesine anket uygulanmıştır.

Anket sorularının tümü kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Anketteki sorulara ait önermeler olumludan olumsuz doğru 5'li Likert Ölçeği Yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Kent Konseylerinin Yürütme Kurulu Üye Profillerinin Değerlendirilmesi

Araştırma sorularına geçmeden önce anket sorularına cevap veren yürütme kurulu üyelerini tanıyabilmek adına demografik bir takım verileri paylaşmanın yerinde olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda öncelikle anketleri cevaplayan kent konseyi üyelerinin kent konseylerindeki pozisyonlarının ne olduğuna bakılmaktadır. Aşağıda yer alan Tablo 2'den, yürütme kurulu üyelerinin kent konseylerinde temsil ettiği pozisyonlar üzerinden dağılımını görebilmek mümkündür.

Tablo 2: Yürütme Kurulu Üyeleri'nin Kent Konseyleri'ndeki Konumları

Kent Konseyindeki Konum (%)				
*C.S:152	Başkan	Genel Sekreter	Yürütme Kurulu	Meclisler
Toplam	15,77	14,47	59,86	9,9

*C.S.: Anketin bu sorusunu cevaplayanların sayısı

Anketteki ilk kişisel bilgi sorumuz olan soru "cinsiyet"tir. Kent konseyi üyelerine bu soru yöneltilmiş ve aşağıdaki yüzdeler elde edilmiştir. 2014 yerel seçim sonuçlarına bakıldığında yerel yönetimlerde kadın temsilinin %3,3 düzeyinde olduğu bir ülke için %33'lük bu kadın temsili kent konseylerinin üzerine oturtulduğu temel değerler dikkate alındığında gelecek açısından umut verici görülmelidir.

Tablo 3: Yürütme Kurulu Üyeleri'nin Cinsiyetlere Göre Dağılımı

Cinsiyet (%)		
C.S: 154	Kadın	Erkek
Toplam	33,11	66,89

Anketlerde katılımcılara yöneltilen kişisel bilgi sorularından biri de "yaş"tır. Verilen cevaplar üzerinden oluşturulan Tablo 4'te yürütme kurulu üyelerinin yaş grupları yüzdeler halinde verilmiştir.

Tablo 4: Yürütme Kurulu Üyeleri'nin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grupları (%)				
C.S: 151	16-24	25-39	40-54	55 ve üzeri
Toplam	2,45	28,27	40,08	29,50

Marmara bölgesindeki kent konseyi yürütme kurulu üyelerinin toplamda % 70'e yakını 40 ve üzeri yaş grubundan oluşmaktayken, 16 – 39 yaş aralığındaki grubun yürütme

kurullarındaki temsil yüzdesi yaklaşık %30'larda kalmaktadır. Sonuçlar göstermektedir ki, aynı kadınlar gibi siyasal hayata katılımı önemsenen ve teşvik edilmeye çalışılan bir diğer grup olan gençler, diğer yaş gruplarına nazaran kent konseylerinin yürütme kurullarında daha az yer alabilmektedir.

Ankette katılımcılara yöneltilen sorular içerisinde yer alan bir diğer sosyo-ekonomik değişken ise, "eğitim durumu"dur.

Tablo 5: Yürütme Kurulu Üyeleri'nin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

Eğitim Durumu (%)				
C.S: 149	İlköğretim	Ortaöğretim	Lisans	Lisansüstü
Toplam	2,01	25,5	55,04	17,45

Tablo 5'ten yürütme kurulu üyelerinin yaklaşık %98'inin ortaöğretim ve üzeri, %70'inden fazlasının ise en az üniversite mezunu olduğu anlaşılmaktadır. % 55,04 lisans ve %17,45 lisansüstü mezununu bünyesinde barındıran kent konseyi yürütme kurulları, Türkiye ortalamasının çok üzerinde bir eğitim düzeyine sahiptir.

Anketteki bir diğer sosyo-ekonomik verimiz ise "meslek"tir. Tablo 6'da yürütme kurulu üyelerinin mesleklere göre oransal olarak dağılımı verilmiştir.

Tablo 6: Yürütme Kurulu Üyeleri'nin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

Meslek Grupları (%)						
C.S: 141	Profesyonel Meslek Temsilcisi	Serbest Meslek	Kamu Personeli	Emekli	Akademisyen	Diğer
Toplam	30,49	14,18	17,73	17,02	7,1	13,48

Anket sorularına verilen cevaplar yürütme kurulu üyeleri içerisinde profesyonel meslek temsilcilerinin %30,49 ile en önde geldiğini göstermektedir. Bu grup içerisinde doktor, mühendis, bankacı, veteriner, avukat vb. gibi lisans düzeyinde öğrenim görmekte

sahip olunan meslekler yer almaktadır. %70'in üzerinde lisans ve lisansüstü eğitime sahip bireylerden oluşan yürütme kurullarında bu meslek grubunun öne çıkması doğal karşılanmalıdır. Profesyonel meslek temsilcilerinin arkasından gelen meslek grupları ise oranı en yüksekten en düşüğe şöyle sıralanabilir; kamu personeli %17,73, emekli % 17,02, serbest meslek mensubu % 14,18, Diğer % 13,48 ve akademisyen %7,1. Diğer, içerisinde ise ev hanımı, öğrenci, işçi ve STK personeli gibi gruplar yer almaktadır.

Bu bölümün son sorusu ise, yürütme kurulu üyelerinin "Kent Konseyi'nde Temsil Ettikleri" kurumlardır. Tablo 7'de bu soruya verilen cevapların oransal olarak dağılımı yer almaktadır.

Tablo 7: Yürütme Kurulu Üyeleri'nin Kent Konseyi'nde Temsil Ettikleri Kurumlara Göre Dağılımı

Kent Konseyi Temsili (%)								
C.S: 101	Merkezi Yönetimin Taşra Temsilcileri	Yerel Yönetim Temsilcileri	Muhtarlar	STK	Meslek Örgütü Temsilcileri	Üniversite	Kişisel	Siyasi Parti
Toplam	5,49	19,73	3,37	46,06	9,67	10,91	4,37	0,4

Sivil toplum kuruluşlarının, kent konseyi yürütme kurullarında oransal olarak üstünlüğü dikkat çekmektedir. Tüm yürütme kurulu üyelerinin %46,06'sı kent konseylerinde sivil toplum kuruluşlarını temsilen yer almaktadır. Bu ise bize kent konseylerine dair hedeflenenin yerine geldiğini göstermektedir. Yerel Gündem 21 süreçlerinde sivil toplum kuruluşları devamlı öne çıkarılmış ve karar alma süreçlerinde önemli bir aktör olarak yer almaları önemsenmiş ve teşvik edilmiştir. Bunun yanında meslek örgütleri, muhtarlar ve üniversite temsilcileri de karar alma süreçlerinde yer alması önemsenen gruplardır. Anılan bu grupların kent konseylerinde kendilerine yer bulabildikleri gözlemlenmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki kısmında kent konseyi yürütme kurulu üyelerine yöneltilen kent konseylerinin demokratik niteliği ve etkinliği, üyelerin demokrasi ve katılım algılarına dair sorular ele alınmaktadır. Aşağıda Tablo 8’de anket sorularına verilen cevaplar yer almaktadır.

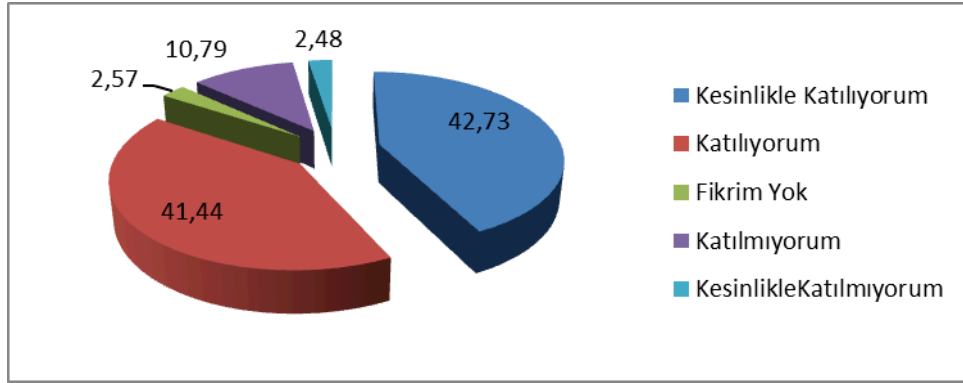
Tablo 8: Kent Konseyi Yürütme Kurulu Üyelerine Yöneltilen Sorular ve Verilen Cevapların Analitik Değerlendirmesi

Kent Konseylerinin Demokratik Niteliğine ve Konsey Üyelerinin Demokrasi ve Katılım Algılarına Dair Bulgular					
	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Kent konseyleri yerel yönetimleri destekleyen bir platformdur.	52,66	38,66	0	7,33	1,35
Kent konseyimizin yürütme kurulunda yeterince demokratik ortam mevcuttur.	49,03	46,42	0,8	3,93	0
Kent konseyimizin başkan ve yürütme kurulunun demokratik şekilde seçildiğini düşünüyorum.	50,65	41,44	0	5,26	2,65
Kent konseyimizin yürütme kurulu kent konseyi katılımcılarının tümünü temsil edebilecek yeterliliktedir.	26,14	54,24	4,57	13,72	1,33
Temsil açısından kent konseyimizin sivil toplum kuruluşlarına yeterince yer verdiğini düşünüyorum.	23,33	56,66	6,66	12,66	0,69
Halkın her kesiminin kent konseyinde yer almasını demokratik açıdan gerekli görüyorum.	62,91	35,09	0	2	0
Kent konseyinin düzenlediği katılımcı açısından kalabalık geçen bir toplantı karar almayı zorlaştırıcı bir unsur olarak tezahür eder.	5,92	30,26	8,55	41,44	13,83
Kent konseyleri kentlilik	71,24	28,76	0	0	0

bilincinin geliştirilmesine katkı sağlayabilecek bir platformdur.					
ORTALAMA	42,73	41,44	2,57	10,79	2,48
Kent Konseylerinin Etkinliğine Dair Bulgular					
Yerel yönetim ve taşra yönetimi temsilcilerinin kent konseyimizin düzenlediği toplantılara katılımını yeterli buluyorum.	7,38	48,99	3,35	30,87	9,41
Kent konseyimize sivil toplum kuruluşlarının katılım düzeyini yeterli buluyorum.	13,24	49	4,63	29,8	3,33
Kent konseyi toplantılarına halkın katılımını yeterli buluyorum.	7,94	27,15	3,33	52,98	8,60
Kent konseyimizde alınan kararların gerek yerel yönetimlerce, gerekse merkezi yönetimin taşra temsilcilerince uygulanmasını yeterli buluyorum, dikkate alınıyoruz.	12,92	48,97	4,76	27,21	6,14
Kent konseyinde oluşturulan görüşlerin yerel karar alma mekanizmalarına etki ettiğinin görülmesi Kent Konseyine katılımı ve konseyin işlevselliğini artırır.	59,21	38,15	1,31	1,33	0
ORTALAMA	20,13	42,45	3,47	28,43	5,49

4.2. Kent Konseylerinin Demokratik Niteliğine ve Konsey Üyelerinin Demokrasi ve Katılım Algılarına Dair Bulguların Değerlendirilmesi

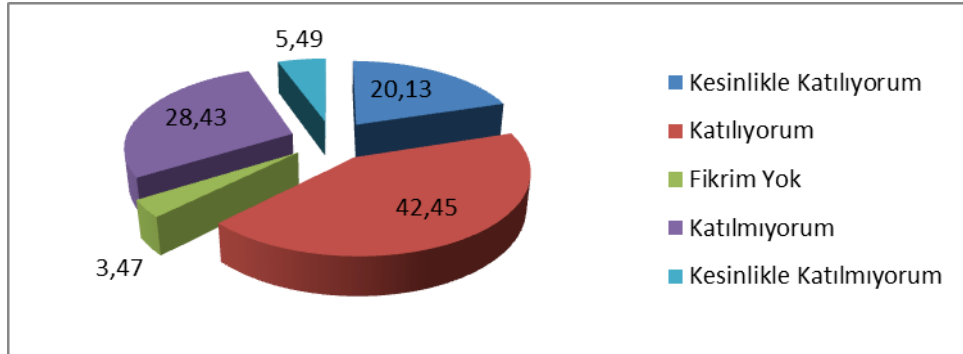
Kent konseyi yürütme kurulu üyelerine yöneltilen kent konseylerinin niteliğinin demokratik olup olmadığı; üyelerin kent konseylerinin demokratik ve katılımcı bir platform olduğuna dair inanmışlıklarına yönelik sorulara kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum seçeneklerinin toplamı % 84,17'lik bir olumlu cevap verilmiştir.

Şekil 1: Kent Konseylerinin Demokratik Niteliğine ve Konsey Üyelerinin Demokrasi ve Katılım Algılarına Dair Bulgular (%)

4.3. Kent Konseylerinin Etkinliğine Dair Bulguların Değerlendirilmesi

Kent konseyi yürütme kurulu üyelerine yöneltilen kendi kent konseylerini etkin bir kent konseyi olarak görüp görmediklerine dair sorulara kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum seçeneklerinin toplamı %62,58 olumlu cevap verilmiştir.

Şekil 2: Kent Konseylerinin Etkinliğine Dair Bulguların Değerlendirilmesi (%)

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Marmara Bölgesi Kent Konseyleri Yürütme Kurulu Üyeleri üzerinde uygulanan anketler değerlendirildiğinde;

- kent konseylerinin kadının siyasal hayata katılımı bakımından Türkiye ortalamasına göre yüksek bir oranda kadını bünyesine katan bir platform olduğu,
- gençlerin siyasal hayata katılımı noktasında aynı başarının gözlemlenemediği,
- kent konseylerinin yürütme kurullarının Türkiye ortalamasına göre epey yüksek bir eğitim seviyesine sahip olduğu,
- kent konseyi yürütme kurullarında profesyonel meslek temsilcilerinin ağırlıkta olduğu,
- kent konseylerinin STK'ları önemli düzeyde bünyesine katmayı başarabildiği,
- kent konseylerinin yerel demokrasi ve siyasal katılımın hayata geçirilmesinde etkin bir platform olduğu sonuçlarına varılmıştır.

Kent konseyleri Türkiye'de Yerel Gündem 21 süreçleri neticesinde ortaya çıkmış, halkın karar alma süreçlerine daha fazla dâhil olabilmesine imkân tanıyacak olan mekanizmalar olarak kabul edilmektedir. Kent konseylerinin bu işlevi yerine getirebilmesi adına bir takım ilkeleri benimsemesi gerektiği düşünülmektedir. Bunlardan en önemlisi kent konseylerinin kendi içerisinde demokratik ve katılımdan yana kurumlar olmalarıdır. Ancak böyle olduğunda, kent konseyleri gerçekten yerelde demokrasinin uygulanabileceği iyi bir platform olarak ortaya çıkabilecektir.

KAYNAKÇA

- AYKAÇ, Burhan (1999) "Türkiye'de Kamu Yönetiminin Küçültülmesi, Yerel Yönetimler ve Yerel Demokrasinin Amaçları", **Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, sayı: 1/1999, ss:1-12.
- BATAL, Salih (2011) "Avrupa Birliği Yönetime Katılım İlkesinin Türkiye Uygulama Örneği: Kent Konseyleri", **Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı**, Bursa: Bursa Kent Konseyi Yayını, ss:74-94.
- ÇELİK, Vasfiye, ÇELİK, Fikret ve USTA, Sefa (2008) "Yerel Demokrasi ve Yerel Özerklik İlişkisi", **Niğde Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, cilt: 1, sayı: 2, ss:87-104.
- ÇUKURÇAYIR, M. Akif (2002) "Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi: Küreselleşme Sürecinde Yurttaş, Yönetim, Siyaset", **Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları**.

- ÇUKURÇAYIR, M. Akif (2008) "Yerel Demokrasi ve Yerel Siyaset", **Yerel Siyaset**, İstanbul: Okutan Yayıncılık, ss:15-37.
- EMREALP, Sadun (2005) Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler El Kitabı.
- ERDOĞAN, Emre (2001) "Türk Gençliği ve Siyasal Katılım Boyutları Bir Katılım Endeksi Denemesi", (Ed. Başak Ekim), **Türk Gençliği ve Katılım**, İstanbul: ARI Hareketi Yayınları, ss:9-26.
- GÖRMEZ, Kemal (1997) "Yerel Demokrasi ve Türkiye: Yerel Yönetimler ve Belediyeler", **Ankara: Vadi Yayınları**.
- OUTHWAITE, William (2003) "Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü", (Çev. Tanıl Bora – Kerem Ünüvar), **İstanbul: İletişim Yayınları**.
- POWELL, G. Bingham (1990) "Çağdaş Demokrasiler: Katılma, İstikrar ve Şiddet, (Çev. Mehmet Turhan)", **Ankara: Türk Demokrasi Vakfı ve Siyasi İlimler Derneği Yayınları**.
- UYSAL, Birkan (1984) "Siyasal Katılma ve Katılma Davranışına Ailenin Etkisi: İki Çimento Fabrikası Örneğinde Bir Deneme", Ankara: **TODAİE Yayınları**.
- WOLMAN, Harold (1998) "Local Government Institutions and Democratic Governance", (Ed. David Judge - Gerry Stoker, Harold Wolman), **Theories of Urban Politics**, London: Sage Publications, pp:135-159.
- YILDIRIM, Selahattin (1993) Yerel Yönetim ve Demokrasi: Kavramlar, Yaklaşımlar, Ankara: TOKİ Yayınları.

